

תלמוד ישראלי

הדף היומי לילדים

MEDISON חתד בית חינוך כמשפחה יצורים חיברו לפעולה

מז התלמוד

סדר נשים, מסכת גיטין, דף 5"ג

סדר נשים | מסכת גיטין ל"ג- ל"ט
פרשת חוקת | כ"ט בסיון- ה' בתמוז תשפ"ג (24-18 ליוני 2023)

דף ל"ג: רבי יוחנן וריש לקיש

ריש לקיש ורבי יוחנן היו גיסיים. (ריש לקיש נשא לאישה את אחותו של רבי יוחנן).
בתקופה מסוימת בחייו היה ריש לקיש שוודד, והיה זה רבי יוחנן שהחזירו למוטב. ריש לקיש החל ללמוד את התורה בהתמדה מופלאה, עד שהיה חוזר ארבעים פעמים על לימודו לפני ששננס לשיעור של רבי יוחנן. עם הזמן גדל ריש לקיש בתורה, ותפקידו היה לחזור עם התלמידים על דברי התורה של רבי יוחנן. על כל הלכה ששמע ריש לקיש מרבי יוחנן היה ריש לקיש מתפלפל עמו בדברי תורה ומקשה לו עשרים וארבע קושיות.

דף ל"ד: אפוטרופוס לילדים קטנים

כאשר אדם נפטר לבית עולמו, ילדיו יורשים את הכסף ואת הנכסים שהוא השאיר אחריו, והם מחלקים ביניהם את הירושה. **כאשר הילדים קטנים ואינם יודעים לנהל את הנכסים, בית דין ממנה אפוטרופוס - אדם שאחראי על הנכסים ומנהל אותם.** הילדים אינם יכולים לחלק ביניהם את הירושה, כי הם ילדים, אך אפוטרופוס יש זכות לחלק את הנכסים ביניהם, הקרקע היא תלך לילד הזה, הקרקע היא לילד הזה, וכן הלאה.
לביית הדין יש, אפוא, סמכות למנות אדם לחלק את הנכסים.

דף ל"ה: שבועת שקר

מעשה באישה שאיש אהד הפקיד אצלה מטבע דינר, כדי שתשמור לו על הדינר. נטלה האישה את הדינר והניחתה למשמרת בתוך כד קמח. חלפה תקופה, האישה רצתה לאפות, נטלה את הכד, שפכה את הקמח על השולחן ולשה ממנו בצק. היכן היה המטבע? בתוך הקמח! היא לא שמה לב אליו. **הכניסה האישה את הבצק לתנור, אפתה ממנו לחם, ואחר כך היא נתנה לעני את הלחם והמטבע בתוכו.** היא כמובן לא ידעה שהמטבע בתוך הלחם. כשבא בעל הדינר לבקשו, אמרה לו האישה: אינני יודעת היכן הוא. אני נשבעת לך שלא נהינתי ממנו, ואם נהינתי - ימות אחד מילדי. כל כך היתה בטוחה שלא נהנתה מן הדינר. **על המקרה הזה אומר התלמוד שהיתה זו שבועת שקר,** כי למעשה היא כן נהנתה מהדינר, כי הוא תפס מקום בלחם והיא חסכה את כמות הקמח שתפס הדינר. בסופו של דבר מת אחד מילדיה, בגלל חוקרתה של שבועת שקר, אפילו שזו היתה שבועה בשוגג.

דף ל"ו: פרוזבול ושמיטת כספים

בשנת השמיטה יש גם מצות שמיטת כספים. משמעותה של מצוה זו היא שמי שחייבים לו כסף והלווה לא פרע את הכסף עד סוף שנת השמיטה - החוב נשטם ואסור לו לגבות חוב זה מן הלווה. הלל הזקן ראה שנוצר מצב בו חלק מהעשירים הפסידו את כספם, כי הם הלוו

דאמר רבה בר בר חנה: חמשה סבי הוינן קמיה דר' יאשיה דמן אושא. אתא ההוא גברא קמיה ואשקליה גיטא על כורחיה. אמר לן: זילו אטמורו וכתבו לה.

אשקליה גיטא בעל כורחיה - הכריחו לתת גט בעל כורח
אטמורו - התחבאו

הסבר: רבה בר בר חנה מספר שהוא ישב בין חמישה תלמידי חכמים לפני רבי יאשיה מאושא, רבי יאשיה כפה עליו לתת גט לאשתו בעל כורחו, והורה לאותם חכמים להתחבא ולכתוב את הגט בלי שיראה אותם הבעל, כדי שלא יוכל לבטל את הגט.

על המפה

הקהילה היהודית במחוז תאפילאלת במרוקו
תאפילאלת הוא שמו של נווה מדבר ומחוז במרוקו. במקום התקיימה קהילה יהודית גדולה כבר מתקופת הגאונים. אנשי הקהילה היו בעיקר סוחרים, צורפים, רוקעי נחושת, חייטים, נפחים וסנדלרים. אחת המשפחות הידועות שפעלו בקהילה הייתה משפחת הרבנים אבוחצירא, שישבו בעיקר בעיר ריסאני. הם הקימו ישיבות תלמודי תורה ובתי כנסת, ופעלו לחיזוק רוחני של הקהילה. בנוסף להם פעלו במחוז רבנים נוספים, ביניהם משפחות אמסלם, בן-הרוש, פרא, תורגמן ועוד. במקום נמצא בית קברות יהודי עתיק בעיר מנצוריה. רוב יהודי הקהילה עלו לארץ או היגרו לארצות אחרות.

כתובה מתאפילאלת סלמאסה, תרפ"ט (1929)
(Ketubot Collection of the National Library of Israel)

"תלמוד ישראלי" פרויקט חינוכי, קהילתי וחברתי המנגיש את התלמוד תוך חיזוק והעצמת הקשר לתרבות ומורשת ישראל.

זמני השבת במוקדי הפעילות בעולם:

ישראל י"ם:	כניסת שבת: 19:12
ניו יורק:	כניסת שבת: 20:11
	יציאת שבת: 20:29
	יציאת שבת: 21:21
ישראל ת"א:	כניסת שבת: 19:29
גרמניה:	כניסת שבת: 21:07
	יציאת שבת: 22:50
	יציאת שבת: 20:33

★ | מן ההסטוריה

עליית יהודי מרוקו לישראל

יהודים עלו ממרוקו לארץ ישראל לאורך כל הדורות. עם הקמת המדינה ופרוץ מלחמת העצמאות החריף היחס העוין כלפי היהודים במרוקו, והחל גל עלייה גדול לארץ. **בשנים 1948-1956 הייתה מרוקו תחת שלטון צרפתי, שאיפשר ליהודים לעלות לארץ תחת מגבלות. בשנים אלה עלו 85,000 יהודים.** בחמש השנים הבאות נאסרה ההגירה, אך 30,000 יהודים הצליחו לעלות לארץ באופן לא חוקי בספינות מעפילים. **בשנים 1961-1967 עלו לארץ 120,000 יהודים במסגרת מבצע יכין, בהסכמה בשתיקה מצד השלטונות.** סך הכל עד שנת 2000 עלו ממרוקו לארץ קרוב לרבע מיליון יהודים, ורק אלפים בודדים נותרו שם.

עולים חדשים ממרוקו בשנת 1954 (Wikipedia)

מתפללים

לפניכם אירוע שעורר דיון סוער:

פרשת השבוע העוסקת בין היתר במצוות "פרה אדומה", מצווה שאין לה הסבר. אפילו שלמה המלך החכם באדם אמר עליה: "אִמְרָתִי אֶחְכְּמָה וְהִיא רְחוּקָה מִמְּנִי". המצווה הזו עוררה דיון משפחתי סוער בבית משפחת כהן, לגבי אופן ההתייחסות למצוות שאין להם הסבר.

מצד אחד:

חלק מבני המשפחה טענו שאין צורך לחפש הסבר למצוות. בין אם המצוות מובנות יותר ובין אם הן מובנות פחות, כל המצוות ניתנו מאת ה', את כולן צריך לקיים באותה מידה גם אם לא מבינים את הטעם. צריך לזכור שהשכל האנושי לא מסוגל להבין חלק מטעמי המצוות.

מצד שני:

חלק מבני המשפחה טענו שיש חשיבות לנסות ולהבין ככל הניתן את טעמי המצוות, ללמוד ולחקור, מכיוון שכשאדם מבין את טעם המצווה - קל לו יותר לקיים אותה ולהתחבר אליה. אומנם אלו מצוות שניתנו מאת ה', אך לקיים אותן כך ללא הבנת טעם המצווה - זה עלול לגרום לקיום מצוות ללא חיבור והתלהבות.

...מה דעתכם?

אם גם אתם נתקלתם בדילמה ו'התפללתם' עליה אתם מוזמנים לשתף אותנו ונפרסם אותה אצלנו בעלון. ניתן לשלוח למייל talmudisraeli@medison.co.il תחת הנושא "דילמה" עם שם משפחה ועיר מגורים וגם אתם תיכנסו להגרלה על פרסים שווים

הצטרפו למאות אלפי לומדי

הדף היומי, פתחו שיעור שבועי אצלכם בקהילה

כל קהילה שתצטרף, תקבל את העלון השבועי עפ"י הכמות הנצרכת בקהילתה בחינם עד פתח הבית! לרישום סרקו את הקוד.

לומדי התלמוד הישראלי- בית ספר 'תלמוד תורה חברון', קרית ארבע- חברון.

חמד של מושג

מינהל החינוך הדתי הפיקוח על הוראת תלמוד ותושבע"פ

שושלת רבני משפחת אבוחצירא

משפחת אבוחצירא היא משפחה יהודית ממוצא מרוקאי, שלאורך הדורות העמידה רבנים, מקובלים וצדיקים רבים. פירוש השם אבוחצירא הוא "אבי המחצלת", וישנם סיפורים שונים על מקורו של שם זה. אבי המשפחה היה רבי שמואל אלבז, שחי במאה ה-16 והיה תלמידו של רבי חיים ויטאל. בין רבני המשפחה הידועים בדורות האחרונים היו רבי יצחק "הבבא חאקי" ורבי ישראל "הבבא סאלי".

היחידים
לוחים

דבר תורה

לפעמים המורה בבית הספר כועס על התלמידים כשהם לא עושים שום דבר. התלמידים משיבים למורה ואומרים לו: "אבל לא עשיתי כלום", ואז המורה משיב לתלמיד - שזו בדיוק הבעיה, שהוא לא עושה כלום בזמן שהוא יכול היה לעשות הרבה.

כך, אולי, ניתן להבין את עניינו של חטא "מי מריבה", עליו נענש משה רבנו בעונש חמור ולא נכנס לארץ. משה "בסך הכל" היכה בסלע ובסוף גם יצאו ממנו מים, אז על מה הקצף הגדול שבא מאת ה'?

הקב"ה אומר למשה ואהרון: "יען לא האמתם בי להקדישני". זה נכון שלא עשיתם חטא חמור, ולא מרדתם או פגעתם בי, אבל הייתם יכולים יותר. לו הייתם מדברים אל הסלע במקום להכות בו - שם שמים היה מתקדש אפילו עוד יותר, ועל כך שיכלו לעשות יותר ולא עשו - הם נענשו.

סדר נשים | מסכת גיטין, דף ל"ו - ל"ט

כסף לעניים, ולפעמים העניים לא החזירו את החוב לעולם, כי כבר עברה שנת השמיטה. גם העניים סבלו מכה, מפני שהעשירים לא הסכימו להלוות להם. מה עשה הלל? תיקן תקנה שנקראת "פרוזבול". פרוזבול הוא שטר שבו המלוה כותב שהוא מוסר את חובותיו לבית דין שלו יש את הזכות לגבות את חובותיו מן הלווה. חוב של בית דין אינו נשטט בשנת השמיטה ולכן החוב של הלווה אינו פוקע.

דף ל"ז: מצות שמיטת כספים

מצות שמיטת כספים אומרת שמי שחייבים לו כסף והלווה לא פרע את הכסף עד סוף שנת השמיטה - החוב נשטט ואסור לו לגבות חוב זה מן הלווה. אולם במקרה כזה מה צריך לעשות המלוה, אם הלווה בא ואומר לו: ברצוני לשלם לך את החוב שנשטט בשנת השמיטה? במקרה כזה המלוה צריך לומר לו: חליה, אני מותר לך על החוב ואינך צריך לשלמו. אולם במקרה כזה אם בכל זאת הלווה מתעקש לתת למלוה מתנה כסכום ההלוואה, המלוה רשאי לקבל את המתנה.

דף ל"ח: לענג את השבת

קיימת מצוה מיוחדת לענג את השבת ולכבד את השבת. לכן מתרחצים בערב שבת לכבוד השבת, לובשים בגדים נאים לכבוד השבת, ובמהלך השבת אוכלים מאכלים ערבים כדי לענג את השבת. מפני כבוד השבת ביום שישי אין לערוך סעודה גדולה מדי, כי בשבת כבר לא יהיו רעבים כל כך ולא יוכלו להתענג על מאכלי השבת ואין זה מכבוד השבת להיכנס אליה שבועים.

דף ל"ט: דיני עבדים פנענים

יהודי שקנה נוכרי לעבד, העבד שיק לאדונו לגמרי. אחר כך העבד טובל ונימול ומאותו רגע הוא חייב בכל המצוות שאישה חייבת בהן. אף על פי כן אסור לו להתחתן עם יהודיה, אלא עם שפחה פנענית בלבד.

אם האדון רוצה לשחרר את העבד הוא צריך לכתוב לו שטר שחרור שבו כתוב שהוא משחרר אותו מעבודתו. באותו רגע העבד נהיה יהודי רגיל, הוא חייב במצוות כמו כל יהודי ומותר לו להתחתן עם יהודיה. בדרך זו דן התלמוד בשאלה מה הדין אם האדון רצה לשחרר את עבדו, אך הוא לא כתב לו שטר שחרור.

אלא הוא הפקיר אותו. האם העבד משוחרר? לדעת רבי יוחנן ההפקיר עזר למחצה. כלומר: מרגע השחרור העבד אינו צריך לעבוד יותר עבור אדונו, אך עדין אין דינו כיהודי עד שאדונו יתן לו גט שחרור.

חידה!

עיינו היטב בשאלות ובחרו בתשובה הנכונה:

1. מה זה אפוטרופוס?

- א. אחד ממלכי יוון.
- ב. האחראי על היתומים.
- ג. סוג של תמנון.

2. מה זה פרוזבול?

- א. שטר שתיקן הלל.
- ב. עיר בבבל.
- ג. כינוי לאדם עשיר.

3. מה זה תאפילאלת?

- א. סידור תפילה.
- ב. שמו של מקובל אלוקי.
- ג. מחוז במרוקו.

א-ז, ח-ט, י-יג, יד-טז (עובד/ת)

שאלות השבוע ???

1. מה היה הקשר המשפחתי בין רבי יוחנן וריש לקיש?
2. איזה חוב אינו פוקע בשנת שמיטה?
3. מדוע ביום שישי לא אוכלים הרבה?

בין הפותרים נכונה תיערך הגרלה שבועית* והזוכה בה יזכה בפרס איכותי. את התשובות יש לשלוח עד יום רביעי שלאחר השבת של אותו עלון עד השעה 14:00, למייל talmudhagra@medison.co.il יש לציין את מס' העלון עליו אתם עונים. *בפיקוח רואה חשבון

תלמוד ישראלי

בחסות חברת MEDISON
Talmudisraeli@Medison.co.il
טל: 03-9250225 פקס: 03-9265608

מייסד ועורך: מאיר יעקבסון
מנהל חינוכי ועורך: אבי רט
י"ר חבר הנאמנים: הר"ח חיים פרייליכמן